

Jacob Chr. Jacobsen, enelærer og lokalhistoriker

I en menneskealder, fra begyndelsen af dette århundrede, blev det lokalhistoriske arbejde i landsognene stort set udført af lærerne, der også på mange andre måder var med til at præge det kulturelle liv. Én af disse var Jacob Chr. Jacobsen, der var enelærer ved Øsløs nordre Skole fra 1903 med enkelte afbrydelser til kort før sin død i 1954.

Jacob Chr. Jacobsen kom til verden den 25. september 1876 i Launbjerg ved Randers. Forældrene var overbetjent Jens Chr. Jacobsen og hustru Johanne Thomsen. Efter skoletiden tjente han ved landbruget i en årrække, men på et tidspunkt besluttede den unge Jacobsen, at han ville være lærer. Han begyndte seminarieforberedelsen i 1895 hos pastor Aage Møller, Sædden. Året efter blev han optaget på Silkeborg Seminarium, hvorfra han dimiterede i 1899. I vinteren 1899-1900 fungerede han som vinterlærer i Astrup ved Skjern og fik her et godt indblik i den vestjyske skoleordning. Fra den 6. marts 1900 til 8. oktober 1901 aftjente han sin værnepligt som dragon i Randers. Sin soldatertid, som han altid tænkte tilbage på med glæde, har han beskrevet i bogen »Skildringer fra 5'te Dragon-regiment«, der udkom i 1935. I 1928 var han i øvrigt medstifter af Thisted Amts Rytteriforening, hvis formand han var i tiden fra 1928-47, selv om hans politiske ståsted var i det Radikale Venstre.

Efter sin soldatertid var han i kort tid vandre lærer i Borris, hvorefter han kom til Han Herred, først som vikar i Aggersund og Thorup, dernæst som andenlærer ved Tømmerby Skole på Hannæs. Jacobsen har i en avisartikel mange år senere fortalt om, hvordan han blev ansat i Tømmerby:

»Jeg blev antaget ved et sognerådsmøde på fattiggården på Bjerget, og jeg husker, at da jeg stod på Bjergets top og så ud over det øde og triste land, tænkte jeg ved mig selv. Her bliver du ikke længe. Men nu har jeg altså været her i næsten 50 år. For øvrigt havde jeg en lille pudsigt oplevelse, da jeg søgte pladsen i Tømmerby. Det var som nævnt på fattiggården på Bjerget, jeg skulle have foretræde for sognerådet. Formanden var købmand Græsbøll, og jeg fandt på at præsentere mig som en omstrejfer, der gerne ville anbringes på fattiggården. Man fik fat på bestyreren, og jeg fik at vide, at jeg kunne flytte ind en bestemt dag. Nå, så gav jeg mig til kende og blev altså antaget som lærer i stedet for.«

Året efter, i 1903, blev Jacobsen antaget som lærer ved Øsløs nordre Skole. Det var en meget isoleret og fattig egn, den unge lærer kom til, og til jul gik enkelte omkring og tiggede. Egnen var øde, haver kendtes næsten ikke, undtaget ved Vesløsgård, præstegården og Søndergård. Banen eksisterede endnu ikke, men Thisted-Fjerritslevbanen var under forberedelse. Befolkningen levede i det hele taget meget isoleret, og som Jacobsen siger, familierne var stærkt indgiftet i hinanden. Som lærer afløste han Niels Sodborg, der blev lærer i

Lærer Jacob Chr. Jacobsen og hustru Kristine. Han var andenlærer i Tømmerby fra 1902-03 og enelærer ved Øsløs nordre Skole fra 1903 til ca. 1950. Kristine Jacobsen var husmandsdatter fra Øsløs.

Vesløs (se Historisk Årbog 1993). De to lærere fik et livslangt venskab.

Den skole, som Jacobsen blev lærer ved, var opført i 1879 og lå i Øsløs skov. Samme år var Øsløs sogn blevet delt op i to skoledistrikter, idet sognet på dette tidspunkt oplevede en sand befolkningsekspllosion, navnlig på grund af de store udtørningsarbejder ved Vejlerne. Øsløs nordre Skole tog eleverne fra det nordlige Øsløs, d.v.s. landsbyen Skaarup, Torsbjerg, Øsløs Mark, Øsløs Kær samt enkelte elever fra Højstrup, Tømmerby sogn, hvor forældrene havde løst sognebånd, fordi afstanden til Tømmerby Skole var betydeligt længere. Jacobsens forgænger i embedet Niels Sodborg havde indført en mere moderne pædagogik, end forgængerne havde praktiseret. Denne linie fortsatte Jacobsen. Som nævnt var banen ikke etab-

leret, da Jacobsen kom til Hannæs. Den eneste forbindelse til »hovedstaden« Thisted var dagvognsforbindelserne. Der gik både én fra Bjerget og én fra Sydhannæs. Lærer Jacobsen har berettet om sin første rejse til Thisted med dagvogn. Det gjorde han i »Thybo-jul« 1953:

»Kl. 8 onsdag morgen mødte jeg hos Lars Post, en halvgammel, stærktbygget mand med et livligt væsen og et lunt smil. Der var noget hos ham, der minde de om de gamle fiffige uldgyder. »Nåh godmorgen, herr lærer«, udbrød Lars, da han så mig, »sæt Dem nu bare op i landaueren, så kører vi med det samme«. Jeg satte mig op på kuskensædet ved siden af Lars og den gemytlige kusk tog straks ordet: »Nåh så det er første gang, De skal til hovedstaden; Ja, så skal jeg nok orientere Dem om alt, hvad De ser på rejsen og om, hvor de kan

handle i byen. Ja, der er fire mil til Thisted, når vi kører nordenom, og der er sågu vel omtrent lige så langt, når vi kører søndenom«. »Hvad vil nordenom og søndenom sige?« spurgte jeg. – »Nordenom er gennem Langvad og Østerild plantage, søndenom er over Vesløs Vejle. De to veje mødes, lige før vi kommer til Østerild, som De nu snart skal få at se.« Vi kørte så nordenom og kom snart også gennem den lille landsby Langvad og kort efter til Østerild plantage. »Nu er det ingen sag at køre her«, ytrede Lars, »men i gamle dage var her røvere, der plyndrede de vejfarende.« »Hvorfor mon røveriet egentlig holdt op?« spurgte jeg. »Det skal a sej Dem«, svarede han. »Nu kan folk få aldersrente og understøttelse og den slags, og så behøver de ikke at ha' ulejlighed med at stjæle eller bestille andre ting«....

Midt i dalsænkningen kom vi over en kanal, hvorved der lå en dejlig gammel vandmølle. Jeg gjorde opmærksom på stedet. »Ja det er Bromølle«, oplyste kusk. Nu gik det op ad bakke, ned ad bakke og op igen, og så ligger der foran os en meget stor gård. »Der ligger så Ullerupgård«, sagde Lars, »det er et gammelt gods, og her har nok boet mange store herrer, efter sigende var nogle af dem kloge, mens andre var halvtossede.« En halv time senere ruller vi ned i Thisted. »Det var da en meget stejl nedkørsel«, udbryder jeg. »Ja, Østerbakken er slem, særlig på denne årstid, hvor føret er så glat. Men nu er vi her altså, og nu kører vi lige ind på »Hannæs«, der kan De få noget at spise for en billig peng, og så kan De gå ned i byen for at handle.« Klokkeren blev omtrent 4, før vi begyndte hjemturen. Dagvognen, der var overdækket med sejldug, var omtrent fyldt med sække og pakker, så der var kun lidt plads til passagerer, men der var da også

foruden mig kun et par yngre kvinder, en lille pige og en halvgammel, lidt tarvelig klædt mandsperson med; sidstnævnte, der lod til at være spirituspåvirket, satte sig straks til at sove. »Vi kommer nok til at gå op ad Østerbakken, jeg har vel stort læs, og gaden er glat«, bemærkede Lars henvendt til mig. Jeg var naturligvis villig til at gå og fillige så barmhjertig at hjælpe hesten med at skubbe den tunge vogn. Da vi var kommet op over bakken, satte Lars sig op på på kuskensædet, og jeg krøb ind under sejldugen.

Ankommen til Bromølle læssede Lars nogle sække af, de fik stå til næste tur, men alligevel måtte jeg af ved Kløv bakke for at yde hjælp. »Nu er vi ovre det værste«, trøstede vor gemytlige kusk og tørrede sveden af panden. Snart efter nåede vi Østerild Kro, hvor der skulle holdes hvil. I kroen var der mange gæster og en farlig leben; nogle sang, andre mundhuggedes, og atter andre spillede kort, men vi fik dog kaffe og kom til vogns igen. Vor medrejsende, den påvirkede, var nu forsvunden. »Pyt den ham«, sagde Lars, »han betaler ikke alligevel.« Fra Østerild drejede vi søndenom, som Lars sagde, og passerede nu den ca. 1/2 mil brede Vesløs Vejle, men det blev en meget besværlig køretur. Klokkeren otte var vi hjemme, Thistedturen havde da lige varet tolv timer og kostede kun een krone tur retur.«

Såvidt Jacobsens første køretur til Thisted, der foregik imens han endnu var 2. lærer i Tømmerby. I Øsløs fik han sig snart mange venner, og hans gode pædagogiske evner medførte, at han hurtigt blev populær blandt sine elever. Det fortælles, at han ofte kunne snakke i timevis om et emne, der optog ham meget, så han rent glemte både tid og sted. Hans hustru Kristine, der var husmandsdatter fra Øsløs, måtte så

banke på døren og gøre opmærksom på, at skoledagen altså var slut. Én af Jacobsens gamle elever, Marie Højbak, der det meste af sit liv levede i Skaarup, har fortalt om sin skoletid (1908-15) i bladet »Øjeste-
nen«, som udgives af ældrekomiteen på Sydhavnæs:

»Hver dag begyndte med en times bibel-historie. Af andre fag var der regning, dansk, historie og geografi. Skønskrivning blev der lagt stor vægt på. Også regning blev der gjort meget ud af. Ofte hjalp de større børn de mindre. Lærer Jacobsen var en god fortæller. Det kunne også ske, at børnene fik en eftersidning. Jacobsen plejede tit at gå en tur, når skoledagen var slut. En dag hørte han, da han kom hjem, gråd fra skolestuen. Det var en dreng, der skulle sidde efter, og Jacobsen havde glemt ham. Men nu kom han med ind til fru Jacobsen og fik kager, og Jacobsen fulgte ham hjem fra skole.«

En anden gammel elev, Adolf Greger-
sen, der havde en ejendom i Vesløs i en menneskealder, gik hos Jacobsen fra 1906 til -13, og han fortæller bla.:

*»Jeg mindes også skoletiden hos lærer Jacobsen. Vi brugte altid træsko, og når vi blev kaldt ind, gik det sommetider raskt, så der havnede en træsko i spanden med drik-
kevand, som stod i gangen. Så blev vandet hældt ud og spanden fyldt igen ude ved pumpen. Der hang en øse ved spanden, som vi alle drak af. Vi havde alle travlt med at komme ind og drikke, inden pigerne kom og drak. Denne skik holdt sig længe.«*

Niels Sunesen (1910-96), der i en men-
neskealder ejede sit barndomshjem i Bøns ved Skaarup, gik også i skole ved Jacob-
sen, også han har fortalt træk fra sin skole-
tid i »Øjeste-
nen«:

»Noget af det, som Niels bedst husker fra skoletiden, er eksamensdagen, hvor

præsten og skolekommissionen kom på besøg og overværede undervisningen. Niels' yndlingsfag var regning, og det vidste lærer Jacobsen, så da sognepræsten Peder Hansen (1917-41) skrev et stykke op på tavlen, kaldte han Niels op for at regne det. Men ak...han blev nervøs over de fremmedes tilstedeværelse og fik lampefeber og kunne slet ikke regne stykket. På eksamensdagen fik Niels og hans søskende 25 øre hver af bedstefaderen Niels Chr. Pedersen. Lærer Jacobsen gav eleverne en hel krone at købe slik for, når der skulle leges efter veloverstået eksamen. Det blev altid hentet hos købmand Dybdahl i Øsløs by. For en krone kunne der købes et kæmpestort kræmmerhus fyldt med bolsjer og lakrids. Skoleudflugterne gik som regel til Søndergård i Øsløs, Lildstrand og Bulbjerg.«

I 1935 blev det besluttet at opføre en ny nordre skole i Skårup by, og samme år den 13. december blev den nye, flotte skole indviet med taler af sognepræsten Peder Hansen samt af repræsentanter fra amt og kommune. I sin tale gav Lærer Jacobsen sin opfattelse af folkeskolen:

»Skolen har både et ydre og indre liv. Vi har ca. 10.000 lærere i Danmark, men ikke to af dem er ens. Hver har sine ejendommeligheder og sine evner. Det vi yder, bliver derfor heller ikke ens. Men det skulle da heller ikke gerne være sådan, at vi skulle arbejde efter en lineal. Gennemgående er den danske folkeskole en slags friskole, gennemsyret af grundtvigske friskoletanker. Lærerens personlighed er ikke blevet bundet og bastet.«

Lærer Jacobsen tog sin afsked i 1946 efter over 40 års virke i Øsløs, og sognets beboere holdt en storslået afskedsfest for ham i forsamlingshuset. Mange sange var forfattet i dagens anledning, og alle var

Lærer Jacobsen og hustru Kristine med plejedatteren Inger, der døde 1929, i døren til Øsløs nordre skole, ca. 1924.

kede af, at man nu måtte tage afsked med den højt elskede og respekterede lærer og hans hustru Kristine. Men beboerne kunne tage det roligt, for der var nemlig lærermangel. Efter sin afsked flyttede parret til Vesløs i en nyopført bolig, men da man forgæves søgte en ny lærer til embedet, måtte den aldrende Jacobsen igen trække i arbejdstøjet og fungere som vikar ved sin gamle skole. Hver dag gik han turen fra Vesløs til Skaarup, i alt 7 km, for at undervise endnu en ny generation af elever. Dette fortsatte han med til efter 1952, da en ny lærer, Kaj Jensen, kunne ansættes.

Adskillige af hans gamle elever, ældre mænd og kvinder, beretter næsten med tårer i øjnene om Jacobsens timer, og ikke sjældent gjorde tidligere elever sig et ærinde forbi skolen, når lærer Jacobsen holdt morgenandagt med børnene, og som én af

dem engang sagde: »Så måtte vi stå stille, vi kunne ganske simpelt ikke gå forbi«. Lærer Jacobsen blev en slags institution i sin skolekreds.

Foreningsmanden

Da lærer Jacobsen kom til Øsløs i 1903, blev han hurtigt engageret i byens blomstrende foreningsliv, og det er vist nemmere at nævne de foreninger og institutioner, han ikke har været involveret i.

Den første forening, han for alvor blev aktiv i, var Øsløs Afholdsforening. Afholdssagen stod hans hjerte nært. I 1908 var han med til at stifte Øsløs Husmandsforening, en forening han senere blev æresmedlem af. Han var med til etableringen af Øsløs Forsamlingshus 1909 og blev

husets første formand, han var gymnastikleder i Øsløs Skytteforening, og 1912 var han med til at stifte Øsløs Brugsforening. 1911 blev han valgt til revisor i det nyopførte andelsmejeri »Hannæs« i Vesløs, en post hvor han nåede at fejre 25 års jubilæum. 1926 var han med i den første bestyrelse i Øsløs Ungdomsforening. Under den tyske besættelse fra 1940-45 var han sammen med sognepræsten Aksel Hansen (1941-68) med til at holde en lang række »private« møder i Øsløs præstegård, da der var forbud mod offentlige møder i en længere periode i 1943-44. Han var i krigens begyndelse, da den finske vinterkrig rasede, initiativtager til en række møder om Finland i Øsløs Forsamlingshus,

ligesom der ved disse møder blev samlet penge ind til den finske befolkning.

Jacob Chr. Jacobsen var en eftertragtet oplæser, og utallige er de generalforsamlinger og møder på Hannæs, i Han Herrederne og i Thy, der er afsluttet med oplæsning af den kendte lærer fra Øsløs. Desuden har han igennem årene holdt en række foredrag af forskellig karakter, og som der stod i hans nekrolog, han kunne næsten lige til det sidste »tænde«, så det kom til at »brænde«. Han formåede ved sin jævne, bramfri tale at fængsle unge som ældre. Han var altid redelig og aldrig kedelig.

Politisk sluttede han sig til Det Radikale Venstre, og han nøjedes ikke bare med at sætte sit kryds ved partiet. Ved valgene i

Lærer Jacobsen som gymnastikleder i Øsløs Skyttekreds 1910. Billedet er taget i det nyopførte Øsløs Forsamlingshus: Bagest til venstre: Adolf Thomsen, Jens Peter Vigsø, Peter Christensen, Søren Kærgård, Otto Pedersen, Johannes Bruun, Mads Peter Madsen og Mikael Madsen. 2. række fra venstre: Jørgen Hegelund, Kristoffer Kristensen, lærer Jacobsen, Sigurd Dalbøll og Andreas Bundgård. Siddende på gulvet fra venstre: Per Bisgård, Ole Pedersen, Søren Sørensen, Villiam Thomsen. Ved foreningens fane fra venstre: Anders Bundgård og Per Thorning.

1920 i forbindelse med den nye grundlov var han to gange partiets folketingskandidat i Thistedkredsen, dog uden at opnå valg. Han var i en årrække medlem af menighedsrådet i Øsløs, ligesom han sad i repræsentantskabet for Thisted-Fjerritslevbanen. Endvidere fungerede han som meddeler til de lokale aviser Thisted Amts Tidende, Thisted Amtsavis og Fjerritslev Avis. Som nævnt var han formand for Rytterforeningen i Thisted Amt fra stiftelsesåret 1928 til 1947.

På trods af alle disse gøremål fik Jacobsen dog tid til at dyrke sin store interesse, nemlig historie, og navnlig lokalhistorien fik en stor plads i hans hjerte.

Lokalhistorikeren

I 1903 var Jacobsen med til at stifte Historisk Samfund for Thisted Amt, og han gik hurtigt aktivt ind i arbejdet på at få etableret et museum i Thisted, og da det endelig kom, sad han i mange år i museets bestyrelse, ligesom han i en årrække var i bestyrelsen for Historisk Samfund. I 1906 udkom Historisk Årbog for første gang, og allerede i det andet nummer fra 1908 skildrede han på en meget levende måde udsigten ved Skaarup Høje i artiklen »Et Rundskue«. Her et par eksempler fra artiklen:

»Vender man blikket mod øst, ser man i forgrunden en spredt bebyggelse af huse og mindre gårde; det er landsbyen Skaarup og den nordlige del af Øsløs; bag dalsænkningen, hvori nævnte bebyggelse ligger, hæver sig den lyngklædte bakkekam Lyngbjerg og Snedkerbjerg (Jacobsens stavemåde) med dens smukke kæmpehøje på toppen; øst og nord for denne spreder sig de store udtørrede arealer Bygholms og

Selbjerg Vejler (ca. 6000 tdr. land), der beskyttes mod Limfjorden af den 3/4 mil lange dæmning, som fører fra halvøen Holm Tange i Øsløs Sogn til Gjøttrup Strand. Ved dæmningens vestlige ende ses den smukke ingeniørbolig og maskinhuset med den høje skorsten....

Vestligst i dalsænkningen ved Feggesundlandevejen ses en mængde store sten, det er den så ofte omtalte gravplads på Højstrup Mark. Imellem Selbjerg Vejle og Tømmerby Fjord hæver landskabet sig jævnt mod nord, indtil det atter ved Kærup gennembrydes af den større tværdal. På denne tværdals sydlige skråning ligger Tømmerby Kirke, den største og anseeligste i Vester Hanherred; fra stedet vi står, kan vi kun se kirkens høje tårn og røde tag. Lidt nord for førnævnte gravplads, på begge sider af Feggesundlandevejen og den nyanlagte Thisted-Fjerritslevbane, ligger den ca. 1/2 mil lange landsby Tømmerby, der med sine mange store bygninger tildrager sig den tilrejsendes opmærksomhed. Nord for Tømmerby ses de mange lyse hustage af den nybyggede stationsby Frøstrup.«

Som lokalhistoriker interesserede Jacobsen sig, især i de yngre år, meget for de slesvigske krige i 1848-50 og 1864, og han brugte mange timer på at besøge veteranerne især fra 1864. 1911 skrev han sammen med P. L. Hald om Den Jyske Slavekrig, der hærgede hele den jyske halvø et par hektiske dage i 1848. Historien om straffefangerne fra Rendsborg, der blev kaldt slaver, og om hvordan de hærgende drøg op igennem Jylland og afbrændte den ene by efter den anden, viste sig at være det rene opspind. Men rygtet formåede at mobilisere befolkningen rundt omkring i de små sogne til kamp mod de hærgende fanger. Jacobsen fortæller med lune om,

hvordan beboerne i Øsløs-Vesløs-Arup rustede sig til kamp.

1914 skrev Jacobsen om »Thisted Amt 1864«, om hvordan lokalbefolkningen oplevede krigen, der jo fik et meget trist udfald for Danmarks vedkommende. Én af de veteraner, som Jacobsen brugte som kilde i sin artikel om krigen, var Niels Bro fra Øsløs, som han også skildrede i årbogen 1927 i artiklen »En veteran fra 1864«. I artiklen berettes bl.a. om en uventet orlov, der kom til at vare længere end planlagt. Bro, der ejede et husmandssted på Øsløs Mark, fik lejlighed til at besøge sin kone, idet han kunne få kørelejlighed fra Fjerritslev. Niels Bro slutter beretningen på følgende måde:

»Kl. 12 midnat var jeg hjemme, og stor var glæden i mit hjem over det uventede besøg, selv om det kun kunne vare nogle timer. Det blev imidlertid ikke kl. 8 om morgenen, men 8 om aftenen, jeg meldte mig hos kompagnichefen. Jeg havde benyttet lejligheden og tilsået en mark med havre hjemme. »Er klokken 8 nu?« spurgte premierløjtnant Vilhelm lidt skarpt, da jeg trådte ind. »Javel hr. premierløjtnant!« svarede jeg. Han så til uret, der netop nu slog 8, smilede lidt tørt og sagde: »Det vil vare lidt, inden du får orlov igen.««

Udover at skildre krigene i årbogen har Jacobsen også i forbindelse med guldbryllupper og dødsfald, i omtaler og nekrologer, især i Thisted Amts Tidende og Fjerritslev Avis, skildret krigen. Den 27/11 1907 skrev han i forbindelse med Peder Thomas Bundgårds guldbryllup i Øsløs, følgende i førstnævnte avis:

»I søndags fejrede aftægtsmand, veteran fra Treårskrigen, Peder Thomsen Bundgård og hustru af Torsbjerg, Øsløs, deres guldbryllup. I dagens anledning var det gamle ægtepar genstand for en del

opmærksomhed fra slægt, venner og naboer. Om formiddagen var de til alters i Øsløs Kirke; om eftermiddagen og aftenen samlede ca. 30 mennesker i deres hyggelige hjem for at lykønske dem og tilbringe nogle timer sammen med dem. Der blev holdt taler af gårdejer Andreas Ravn og lærer Jacobsen, og en sang, som Andreas Ravn havde skrevet i dagens anledning, blev afsungen. De gamle var bevægede og taknemmelige for den opmærksomhed, der blev udvist dem, og navnlig strålede den gamle krigers øjne af glæde, da krigsministerens lykønskningstelegram blev oplæst. Med skrivelser fulgte en gave på 30 kr.

Bundgård er i besiddelse af en god hukommelse, og med lyst fortæller han om sine oplevelser fra krigsårene. Han blev indkaldt foråret 1849 og tildelt 1.ste reservervejærkorps, en nyoprettet afdeling, der med hæder tog del i de to sidste krigsår. Korpsset hørte til Schleppegrells brigade og deltog i slaget ved Kolding den 23. april og fæstningen ved Gudsø den 7. maj. Under Fredericias belejring var korpsset skiftevis 14 dage i fæstningen og 14 dage på Fyn. For nogle dage siden spurgte den gamle veteran: »Mon de har fået alle de nedskudte bygninger i Fredericia opbyggede? Vi var de første, der brød ud af dronningens udfaldsport den 6. juli«, siger Bundgård og det passer. 1850 hørte han til oberst Irmingers brigade og deltog i slaget ved Isted den 25. juli. 1876 dekoreredes han med krigsmedaljen, og 1898 modtog han hædersgaven for de gamle veteraner, ligesom han nu årlig modtager 100 kr. som hædergave. Dagen efter guldbryllupsfesten kom en lykønskning fra kongen (Frederik d.VIII) samt meddelelse om, at majestæten havde skjænket veteranen 40 kr., der senere vil blive tilsendt.«

I tilgift af omtalen om de gamles guld-

Elevhold fra Øsløs nordre Skole 1932.

bryllupsfest får Jacobsen samtidigt fortalt avisens læsere et stykke danmarkshistorie, men helt i tidens ånd er det den gamle veteran og hans bedrifter, der bliver dvælet ved og ikke hustruens indsats, mens manden var i »trøjen«.

En anden af Jacobsens store interesser var egnens større gårde og herregårde. I 1917 skildrede han i årbogen Kølbygårds historie, i øvrigt samme år den blev solgt til udstykning, og i hele tre årbøger fra 1930 til 32 skrev han om herregården Aagaard ved Fjerritslev. 1934 skildrede han etatsråd Niels Andersen, der var født i Ydby. I mange år var han folketingsmand valgt i bl.a. Vestervigkredsen og Thistedkredsen. Det blev Jacobsens sidste artikel i årbogen. Omtrent samtidigt gik han nemlig igang med den store opgave at skrive Øsløs og Vesløs sognes historie, en opgave der krævede mange timer på Landsarkivet i

Viborg. Sideløbende med denne store opgave fortsatte han dog som meddeler til aviserne og fra tid til anden, især fra 1950 og fremefter skrev han til Thisted Amts Tidende en lang række artikler om større gårde og ejendomme, især i Øsløs-Vesløs-Arup.

Øsløs og Vesløs sognes historie

I en artikel fra julen 1947 i Thisted Amts Tidende, hvor det gamle lærerpar bliver interviewet om deres mange år på Hannæs, fortæller lærer Jacobsen, at han har skrevet Øsløs Sogns historie, og da han ikke har haft råd til at få det udgivet, har han indleveret det til Thisted Museum. Da jeg for få år siden så ovennævnte artikel for første gang, fór der selvfølgelig en djævel i mig. Jeg måtte have fat i Øsløs Sogns historie

Øsløs nye nordre Skole 1932.

og henvendte mig naturligvis til Thisted Museum, der ikke kendte noget til sagen. For et års tid prøvede jeg igen, og da var jeg mere heldig. De havde fundet Jacobsens papirer, der bestod af to store protokoller på næsten 400 håndskrevne sider, der omhandlede ikke kun Øsløs Sogns, men også Vesløs Sogns historie. Jeg lånte det interessante materiale og er p.t. i færd med at skrive Jacobsens store stykke arbejde ind på PC'er. Udover de to sognehistorier er også væsentlige oplysninger om Arup Sogn medtaget.

Sognehistorien for Øsløs omhandler en beskrivelse af egnen fra de ældste tider til omkring 1950. Desuden beskrives landbruget, erhvervs- og foreninglivet, og matriklerne fra 1664, 1688 og 1844 er medtaget med oplysninger om ejerne, gårdenes fæstere og ejendommenes størrelse. Der er bekrivelse af lærerne, præsterne samt sog-

nedeegnene fra 1690. Det kommunale arbejde bliver behandlet fra de første fattigkommissioner, med eksempler fra protokollerne, samtlige sognerådsmedlemmer fra 1841 til 1943 og udvalgte årsregnskaber for kommunen fra 1870 til 1930'erne. Folketællingerne er med, samtlige dødsfald fra 1814 til ca. 1950, desværre er kun personer af mandkøn medtaget, men det må have noget med tidens kvindeopfattelse at gøre. Sognehistorien afsluttes med en beskrivelse af samtlige ejendomme i Øsløs Sogn, såvel gårde som huse, startende med matrikel nr.1a, 1b o.s.v.

Endvidere indeholder sognebeskrivelsen biografier over betydelige personer, fortrinsvis mænd, bl.a. omtales samtlige veteraner fra de slesvigske krige. Vesløs Sogn behandles på samme måde som Øsløs, men der er selvfølgelig ingen afsnit

om præsterne og det kommunale arbejde, der jo er sammenfaldende med Øsløs.

Som nævnt sluttes de to protokoller med oplysninger om Arup Sogn, bl.a. en liste over døde fra 1814 til ca. 1950. Dette store lokalhistoriske arbejde, der altså aldrig har været offentliggjort, må have kostet Jacobsen utroligt mange arbejdstimer, alene indskrivningen må have taget mange måneder. Lokalhistorisk forening for Sydhannæs, der har til huse i biblioteket i Vesløs, har planer om at få i det mindste dele af materialet udgivet, hvilket vel også må siges at være på tide. Lærer Jacobsens minde fortjener det ihvertfald.

De sidste år

Som nævnt flyttede Kristine og Jacob Chr. Jacobsen ind i et nyopført hus i Vesløs i 1947, men det populære lærerpar måtte fortsat tilbringe meget af deres tid i det gamle sogn. Lærer Jacobsen virkede som vikar til omkring 1952, og der blev næppe afholdt en fest i det gamle skoledistrikt, uden de blev inviteret med. Der var stadig

bud efter Jacobsen som oplæser og foredragsholder. Bl.a. var det ham, der holdt talen ved afsløringen af mindestenen over Johan Skjoldborg i Øsløs by i 1951. Men helbredet begyndte at skrante, og den 16. juli 1954 døde han efter ca. 3 ugers sygeleje. Begravelsen fandt sted den 21. juli fra Øsløs kirkegård under stor deltagelse. Ved mindefesten i Øsløs Forsamlingshus havde mange ordet for at hylde den afholdte lærer.

Lærer Sloth, Fjerritslev, sagde om Jacobsen, at lærerkredsen var ham en stor tak skyldig: *»Vi vil aldrig glemme dig. Du var en trofast kammerat og en usvigelig ven. Vi mindes dig som den ildfulde taler. Mange små fakler på egnen er blevet tændt ved dit bål. Du var et fint, nobelt, og hjertevarmt menneske.«*

Lærer Jacobsen blev 1947 Ridder af Dannebrog. Kristine Jacobsen, der også havde sin part at se til, måtte ofte overtage undervisningen, hvis Jacobsen skulle et vigtigt ærinde, til et møde m.m. Hun overlevede sin mand i mange år og døde først i 1972.

A. W. P. 1840